

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/3, p. 647-668

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11578>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 14.02.2017 ✓ Accepted/Kabul: 28.03.2017
✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Melda ÖZDEMİR – Prof. Dr.
Evangelia ŞARLAK - Doç. Dr. Emine KOCA

This article was checked by iThenticate.

“1923 TÜRK-YUNAN NÜFUS MÜBADELESİ”NDE TÜRKİYE’DEN YUNANİSTAN’A GÖÇ EDEN ORTODOKS RUM KADINLARA AİT GELENEKLİ GİYSİLER*

*Fatma KOÇ** - Kenan SAATÇIOĞLU****

ÖZET

Göç eylemleri ile topluluklar, yaşadıkları yerlerden yaşayacakları yeni yerlere ulaşırken sadece kendilerini değil, bu serüvende sahip oldukları kültürlerini de beraberlerinde götürerek, yeni bir etkileşim sürecinin hazırlayıcısı olurlar. Bu etkileşim sürecinde göçmenler ile yerel topluluklara ait olan kültürel değerlerin yeniden şekillenmesi durumu gündeme gelmektedir. Söz konusu durum, göç eylemlerinin toplulukların giyim-kuşam anlayışlarına ait etkisini doğrudan göstermekle birlikte, göçmen toplulukların sahip olduğu giysilere ilişkin kültürel değerlerin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırmada; Atina “National Historical Museum”da “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” döneminde Yunanistan’a göçen Ortodoks Rum kadın göçmenlerin giysilerine ait özelliklerin incelenmesi amaçlanmıştır. Türk ve Yunan topluluklar için önemli bir göç olayı olarak gösterilebilecek “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde, “Giresun (Kerasounta)”, “Nevşehir (Neapolis)” ve “Kırklareli-Kavaklı (Saranta Eklesies-Kavaklı)” bölgelerinde yaşamış olan Rum kadın göçmenlere ait giysiler; alanın gerektirdiği bir sistematiğe; biçim, form, süsleme ve kuşanma biçimleri açısından ele alınmıştır. Giysi bütünlüğünü oluşturan giysi parçalarının biçimsel özelliklerinin grafik çizimleri yapılmış, bu özellikler ilgili literatür ve kaynak kişilerden edinilen bilgiler doğrultusunda tanımlanmıştır. Araştırma, Yunanistan’ın en önemli giysi arşivlerinden birine sahip olan “National Historical Museum” giysi koleksiyonu envanterindeki “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile Türkiye’den Yunanistan’a göç eden Ortodoks Rum kadın göçmenlerin geldikleri yerlerde kullandıkları giyim-kuşam özelliklerini içermesi, mevcut kültürel kimlikleri yansıtmaları ve belgelendirmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca çalışma, maddi kültür miraslarının

* Bu makale Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Moda Tasarımı Doktora Programı’nda çalışılmış “Türkiye ve Yunanistan Mübadillerinin Giyim-Kuşam Etkileşimleri” başlıklı doktora tezinin küçük bir kısmından alıntılanmıştır.

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Moda Tasarımı Bölümü, El-mek: fatmaturankoc@gmail.com

*** Öğr. Gör., FMV Işık Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü, El-mek: saatcioglu@gmail.com

belgelenerek gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağlamak ve bu konuda çalışma yapacak kişi ve kuruluşlara kaynak oluşturmak açısından da önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kültür, Giysi, Ortodoks Rum, National Historical Museum.

TRADITIONAL CLOTHINGS OF GREEK ORTHODOX WOMEN IMMIGRANTS WHO IMMIGRATED FROM TURKEY TO GREECE AT THE “1923 GREEK-TURKISH POPULATION EXCHANGE”

ABSTRACT

With immigrations, while communities are reaching to the new places where they have lived before, they carried their cultural values to their new settlements creating a new interaction process. In this interaction process, reshaping of cultural values of the immigrants and the local communities appear. The situation in question directly shows that immigrations effect clothing insights of the communities and it additionally emerges as an cultural indicator of the clothing that immigrant communities have.

In this research, clothing features of Greek Orthodox women immigrants who immigrated from Turkey to Greece in the period of “1923 Greek-Turkish Population Exchange” which are being exhibited at the “National Historical Museum” in Athens are aimed to be examined. Clothings of the Greek Orthodox women immigrants who lived in “Giresun (Kerasounta)”, “Nevşehir (Neapolis)” and “Kırklareli-Kavaklı (Saranta Eklesies-Kavakli)” regions before the “1923 Greek-Turkish Population Exchange” which is a very important immigration, were discussed in terms of form, ornamentation and dressing styles with the systematic requirements of the field. Graphical drawings are provided considering formal features of the clothing parts that formed clothing integrity and their properties are described with the use of related literature and the informations provided from reference people. This study is of importance that it contains Greek Orthodox refugees’s clothings that are found in the clothing collection archive at the “National Historical Museum” in Greece reflecting the cultural identities, providing information and documentation on the clothing features of the “1923 Greek-Turkish Population Exchange”. Furthermore it is also of importance in contributing the transfer of the documented material culture to future generations and creating a source for the persons and institutions researching this issue.

STRUCTURED ABSTRACT

Immigration is defined as a geographical relocation of people from a housing unit (city, village etc.) to another to spend all or part of their future lives. Immigrations have an effect on history of humanity directly

Turkish Studies

or indirectly, revealing new dimensions for communities to evaluate the concept of homeland.

With immigrations, while communities are reaching to the new places where they have lived before, they carried their cultural values to their new settlements creating a new interaction process. In this interaction process, reshaping of cultural values of the immigrants and the local communities appear. The situation in question directly shows that immigrations effect clothing insights of the communities and it additionally emerges as an cultural indicator of the clothing that immigrant communities have.

“Greek-Turkish Population Exchange”, which was an article of the Lausanne Peace Treaty that binded the Greek and Turkish governments was signed on 30th January 1923 and caused what was considered to be one of the most important immigrations in the history of mankind. This forced immigration, which was a traumatic process caused one of the most important tragedies of the 20th century forcing approximately 1.500.000 Greek Orthodoxes from Anatolia and Thrace and 400.000 Muslim Turks from Greece to be exiled. After “Greek-Turkish Population Exchange”, Greek Orthodox and Muslim Turk minority groups who had lived in today’s Turkey’s and Greece’s lands, were directed to construct new identities with the traditions they had, in their new homelands.

In this research, clothing features of Greek Orthodox women immigrants who immigrated from Turkey to Greece in the period of “1923 Greek-Turkish Population Exchange” which are being exhibited at the “National Historical Museum” in Athens are aimed to be examined. Clothings of the Greek Orthodox women immigrants who lived in “Giresun (Kerasounta)”, “Nevşehir (Neapolis)” and “Kırklareli-Kavaklı (Saranta Eklesies-Kavaklı)” regions before the “1923 Greek-Turkish Population Exchange” which is a very important immigration, were discussed in terms of form, ornamentation and dressing styles with the systematic requirements of the field. Graphical drawings are provided considering formal features of the clothing parts that formed clothing integrity and their properties are described with the use of related literature and the informations provided from reference people. This study is of importance that that it contains Greek Orthodox refugees’s clothings that are found in the clothing collection archive at the “National Historical Museum” in Greece reflecting the cultural identities, providing information and documentation on the clothing features of the “1923 Greek-Turkish Population Exchange”. Furthermore it is also of importance in contributing the transfer of the documented material culture to future generations and creating a source for the persons and institutions researching this issue.

Women’s clothing belonging to “Giresun (Kerasounta)” region with 1972 inventory number in the “National Historical Museum”, was worn towards of the end of the 18th century. According to dressing, this apparel was formed with some clothing and accessories parts; shirt (kamis), baggy trousers (salvar), loose robe (kavadi), vest (zipouni), sash (trapoloz), cap (tepes), slipper (emvades), shoes (postala) and necklace (poğakesti). The main clothing elements like loose robe, shirt, baggy trousers and vest, as well as complementary clothing elements like sash,

Turkish Studies

cap and necklace were preferred in this multi-part clothing. It is seen that in upper body garments like loose robes, shirts and vests were worn on top of the other and they have "T" line pattern and triangle pieces under the armpits. In upper body garments like loose robe's and vest's outlines have gold coloured embroideries and shirts have laceworks on the collar round and end of the sleeves. In lower body, baggy trousers which has triangle clothes were worn. Most of clothing and accessories pieces were preferred to made with silk fabric in "Giresun (Kerasounta)" region.

Women's clothing belonging to "Nevşehir (Neapolis)" region with 6575 inventory number in the "National Historical Museum", was worn in the 19th century. According to dressing, this apparel was formed with some clothing and accessories parts; shirt (kamis), baggy trousers (vraka), loose robe (kavadi/thsoha), vest (zipounakia), apron, sash, belt buckle, cap (tepeliki/fez), slipper (emvades), shoes (kountoures) and necklace. The main clothing elements like loose robe, shirt, baggy trousers and vest, as well as complementary clothing elements like sash, apron, cap and necklace were preferred in this multi-part clothing. It is seen that in upper body garments like loose robes, shirts and vests were worn on top of the other and they have "T" line pattern and triangle pieces under the armpits. In upper body garments like loose robe's and vest's outlines have silver coloured embroideries and shirts have laceworks on the collar round and end of the sleeves. In lower body, baggy trousers which has triangle clothes were worn. Most of clothing and accessories pieces were preferred to made with wool and cotton fabric in "Nevşehir (Neapolis)" region.

Women's clothing belonging to "Kavaklı (Kavakli)" region with 7922 inventory number in the "National Historical Museum", was worn in the 19th century. According to dressing, this apparel was formed with some clothing and accessories parts; loose robe, shirt (parta), dress (tsoukna), sash, apron (pitsirka), belt buckle, headscarf, stocking, shoes (kountoures), jewellery (bapka). The main clothing elements like dress, shirt and loose robe, as well as complementary clothing elements like sash, apron and headscarf were preferred in this multi-part clothing. It is seen that loose robe and shirt have "T" line pattern and triangle pieces under the armpits. There is a sleeveless dress under these clothings were worn on top of the other. In upper body garments like shirt's and dress's collar round and hem have multi coloured embroideries and needleworks. In lower body, baggy trousers were not preferred to be worn, however stockings were worn. Most of clothing and accessory pieces were preferred to be made with wool fabric in "Kavaklı (Kavakli)" region.

People who lived in the regions of intensive Greek Orthodox population, they were even seperated from their ethnic groups within the minority community creating their own cultures. It is possible to see this in clothing which is a cultural product. In the study, it is observed that although the clothings and the accessories belonging to "Giresun (Kerasounta)", "Nevşehir (Neapolis)" and "Kırklareli-Kavaklı (Saranta Eklesies-Kavakli)" regions has some similarities such as form, fabric, sewing and ornamentation, generally were not same as the others. This is an indication that clothing features of each region shaped and developed with their cultural values in the direction of the immigration, economy and climatic factors.

Turkish Studies

It is seen that Greek Orthodoxes were in interaction with the Turkish, Armenian, Jewish who they had lived together and before the “1923 Greek-Turkish Population Exchange” and immigrations combined and enriched clothing elements of these groups. Especially, clothings of the Greek Orthodox immigrants who were minority groups in the Ottoman Empire, were named in Greek. But, it is seen that some clothing and accessories parts were named in Turkish. However, clothings and accessories of the Greek Orthodox groups had similarities with the Turkish clothings in line with specifications such as form, fabric, sewing, ornamentation. This condition has emerged as the major indicator of the cultural interaction between these two nations.

Keywords: Immigration, Culture, Clothing, Greek Orthodox, National Historical Museum.

1. Giriş

Siyasal, toplumsal veya ekonomik kaynaklı nedenler doğrultusunda isteğe bağlı ya da zorunlu olarak yapılan yer değiştirme hareketlerinin tümü göç olarak adlandırılmaktadır. Göç eylemi ile bireyler ve topluluklar, fiziksel bir mekandan diğerine giderlerken sadece elle tutulur ve gözle görünür eşyalarını değil, bununla birlikte tecrübe ettikleri yaşantılara dair tüm deneyimlerini, yaşam biçimlerini, dillerini, kültürlerini ve sahip oldukları bütün bu sosyal araçlarla birlikte hayallerini de yanlarında götürürler (Alver, 2012:9). Göçmenler hem geldikleri ülkenin kültürünü ve değerlerini korumaya çalışmakta, hem de gittikleri ülkenin kültürü ve değer yargılarıyla yaşamaya devam etmektedirler (Tacoğlu vd., 2012:1952). Çünkü göç eylemi, kendi başına coğrafi bir yer değiştirme olayı olmamakla birlikte; göç eden insanların yalnızca yeni mekanlara değil aynı zamanda yeni bir topluluğa ve kültüre entegrasyonu da ifade etmektedir (Yalçın, 2004:12).

Osmanlı Devletinin, Batı karşısında üstünlüğünü kaybetmeye başladığı 17. yüzyıldan itibaren Avrupa’da pek çok değişim gerçekleşmiştir. Özellikle Balkanlar’da yaşanan Balkan Savaşları sonrasında, yıllardır süren huzur dönemi, yerini ölümler, yıkımlar ve göçler ile ortaya çıkan eylemlerin oluşturduğu bir döneme bırakmıştır (Karpas, 2010:62). Bu dönemde, kelime anlamı olarak “değişim”i karşılayan “mübadele” kelimesi ortaya çıkıp kullanılmaya başlanmıştır. Lozan Barış Antlaşması sürecinde ortaya konulan bu kelime ile Türkiye’de yaşayan Ortodoks Rum ve Yunanistan’da yaşayan Müslüman Türk azınlık grupların değişimi tanımlanmaktadır (Çetin, 2010:149).

Cumhuriyet Dönemi’nde, yapılan en önemli göçlerden birisi olan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile milyonlarca mübadil göçe zorlanmış, bu göç sonucunda mübadillerin doğdukları bölgelerde edinmiş oldukları kültür ve kimlikleri gittikleri topluluklar ile tamamen eşleşmemiştir (Goullaras, 2012:129-135). Söz konusu farklılıklar, mübadilleri yeni geldikleri topluluklara karşı çoğunlukla yabancı kılmış, bu nedenle mübadiller Türkiye’ye veya Yunanistan’a geldikten sonra kültürel uyum problemleri yaşamışlardır (Kaplanoğlu, 1999:127).

Öncelikli olarak dış görünümün göstergelerinden giyim-kuşama ait değerlerin güncelleştirilmesi bir sorun olarak gündeme gelmiştir. Göç olayı ile birlikte gelişen kültürlerarası etkileşimin, en dış katmanında yer alan giyim kavramı üzerinde önemli derecede etki sahibi olması, giyim kültürüne ait en önemli taşıyıcı ve yansıtıcı konumunu ortaya çıkarmaktadır. Ökten (2012:179), göçmenler ile ilgili yapmış olduğu çalışmada; “göç edenlerin sürekli yineleyen grupta otantik kültürün kaybolma korkusu ile kültürün elden geldiğince değişime uğramaksızın uygulanması ve bu yolla kuşaktan kuşağa aktarılması için çaba harcadığını” ifade etmektedir. Göç edenlerin kendi

kimliklerini koruyucu davranışlarını sürdürmesi, dış etkenler olmadıkça özellikle giyim-kuşam konusundaki davranışlarını korumada daha özenli bir çaba içine girerek, değerlerin güncelleşmesi sürecini uzatması ile birlikte kuşaklar boyunca aktarılması durumunu açığa çıkarmaktadır.

Topluluklar yaşam biçimlerini, kültürel değerlerini ve bununla birlikte yaşamlarına dair hemen hemen her şeyi giysilerinde taşıyarak yansıtmışlardır. Bu durum giysilerin ekonomik, kültürel ve politik yaptırımlara göre şekillenmesinin bir getirisi olarak açıklanabilmektedir (Koca ve Koç, 2007:245). Bir toplumda giysiler yoluyla bedenlere yerleştirilen değerler bütünü, diğer toplumlar tarafından veya aynı toplumdaki farklı kuşaklar tarafından anlamsız bulunabilmektedir. Gelenekli toplumlarda, bedene giyilen giysi katmanları, süsleme unsurları, renkler ve biçimler bireysel değil toplumsal çizgiler gibidir. Oluşturulan her bir obje veya davranış biçiminin bir anlamı olduğu düşünülmelidir (Koç ve Koca, 2016:759). Bir kültür ürünü olarak gösterilebilecek giyim-kuşam kavramının göç olgusundan öncelikle etkilenen bir yapıya sahip olması, bir kültüre ait ürünlerin diğerlerine oranla daha da çeşitlenip gelişmesinde etkili olacaktır. Ortak kültür sonucu, benimsendiği görülen giyim-kuşam öğelerine ait kaynağın hangi topluluğa ait olduğu konusu zaman zaman gündeme gelse de, giyim-kuşam ürünlerinin çoğunda kesin bir görüş bildirmek mümkün olamamaktadır. Ancak her iki topluluğun göç sonrası etkileşimi ile birlikte mevcut giysileri ve aksesuarı kendi kültürleri doğrultusunda yorumlaması ve yansıtması, o topluluğun giyim-kuşam kültürü hakkında bilgiler verebilecek nitelikleri üzerinde taşımaktadır.

Ulusal ya da uluslararası düzeyde gerçekleşen pek çok göç olayında ortaya çıkan kültür kayması ile birlikte giysilerin yeniden şekil alması durumu gündeme gelmektedir. Bu şekillenme yeni kültür ve kimlerin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Giysi kültürü etkileşimlerinden, aynı topluluklar arasında bahsedilebileceği gibi, farklı iki topluluk arasında da bahsetmek mümkün olmaktadır (Garnett, 2009:500). Heinze (1990:90), Yahudi göçmenler ile ilgili çalışmasında; 19. yüzyılın ikinci yarısında oluşan göç dalgası ile Amerika Birleşik Devletleri'ne birçok yerden göç edildiğini ve bölgeye gelen göçmenlerin giyim-kuşam özelliklerinin ciddi oranlarda değişime uğradığını belirlemiştir. Bu durum, yerel topluluklarla göçmenlerin etkileşime girmesi sonucunda oluşmuştur. Söz konusu etkileşim, göç eyleminin önceden kazanılmış olan giyim-kuşam anlayışlarını doğrudan etkilediğinin göstergelerinden birisi olarak gösterilebilir.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde Anadolu (Mikra Asiatiki) ve Trakya (Traki) bölgelerinde yaşarken Yunanistan'a göç etmek zorunda bırakılan Ortodoks Rum gruplara ait pek çok giyim-kuşam öğesi Yunanistan'ın Atina kentinde bulunan “National Historical Museum” koleksiyonuna dahil edilmiştir. Bu giysiler ve belgeler birinci ya da ikinci kuşak sahipleri tarafından daha iyi korunması amacıyla müzeye bağışlanmıştır. Atina kentinin “Kolokotronis Meydanı”nda “Old Parliament Building 13 Stadiou St. 10561” adresinde konumlanan müze; resim, heykel, askeri teçhizat vb. birbirinden farklı zengin koleksiyonların yanı sıra Yunanistan'ın gelenekli halk giysilerinin yer aldığı zengin bir giysi koleksiyonuna da sahiptir.

Bu araştırma, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile Yunanistan'a göç eden Ortodoks Rum kadın göçmenlere ait giysilerin özelliklerinin göç bağlamında incelenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Bu çalışma, Yunanistan'ın en önemli giysi arşivlerinden birine sahip “National Historical Museum” envanterinde yer alan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında Türkiye'den Yunanistan'a göç eden Ortodoks Rum kadın göçmenlere ait gelenekli giyim-kuşam özelliklerini tanımlayan ilk çalışmalar arasında olması ve bu giyim-kuşam ürünlerinin kültürel değerlerinin göç olgusu kapsamında belgelendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Turkish Studies

2. Yöntem

Betimsel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada; Yunanistan’ın Atina kentindeki “National Historical Museum” giysi koleksiyonu envanterine kayıtlı “1923 Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi” öncesi Osmanlı İmparatorluğu içerisinde Ortodoks Rum kadınlar tarafından kullanıldığı tespit edilen, Anadolu (Mikra Asiatiki) bölgesinden “Giresun (Kerasounta) En. No 1972”, “Nevşehir (Neapolis) En. No. 6575” ve Trakya (Traki) bölgesinden “Kırklareli-Kavaklı (Saranta Eklesies-Kavaklı), En.No.7922” bölgelerine ait 3 adet gelenekli giysi araştırma kapsamına alınmıştır. Giyim-kuşam bütünlüğü ile ele alınan giysilere ait veriler araştırmacıların 11 Ekim 2015 tarihinde Atina’ya giderek kaynak kişi ve müze yetkililerinden edinilen bilgiler ile tanımlamıştır. Müzenin kısıtları doğrultusunda fotoğraf çekimine izin verilmeyen giysilerin fotoğrafları müze yetkilileri tarafından verilmiştir. Ayrıca elde edilen fotoğrafların yayınlanabilmesi için resmi makamlardan yayın izinleri de alınmıştır.

Araştırmacılar tarafından oluşturulan giysi inceleme formu ile elde edilen bilgiler konuya ilişkin kaynak kişilerin vermiş olduğu bilgiler ile desteklenerek, giyim kuşam bütünlüğü içerisinde bölgesel özellikleri ve isimleri dikkate alınarak tür, biçim, kumaş, dikim, süsleme ve kullanım detayları açısından tanımlanmıştır. Ortodoks Rum kadın mübadil göçmenlere ait 3 adet kadın giysinin beden üzerine giyilen parçalarının grafik çizimleri yapılarak müze envanter bilgileri, kaynak kişiler ve alan yazından elde edilen bilgiler ile göç öncesi kullanılan görseller doğrultusunda karşılaştırılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

3. Bulgular

Türk ve Yunan hükümetleri arasında 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması sonucunda gerçekleştirilen zorunlu göç her iki taraf içinde travmatik bir süreç olarak kabul edilmektedir. Yaklaşık 1.500.000 Ortodoks Rum ve 400.000 Müslüman Türk yaşadıkları yerlerden hiç tanımadıkları farklı bölgelere gönderilmişlerdir. Oluşan zorunlu göç sonrası, günümüz Türkiye ve Yunanistan topraklarında yaşamış olan Ortodoks Rum ve Müslüman Türk azınlıklar, yaşadıkları topluluklarda edindikleri gelenekleri ile birlikte gittikleri yeni vatanlarında farklı bir kimlik inşa etmeye yönlendirilmişlerdir.

Kimlik kavramını oluşturulmasına yardımcı olan iletiler kişinin yer aldığı kültürel değerler hakkında ipuçlarını içermektedirler. Bu bağlamda giyim-kuşam ve onu oluşturan giysi ve aksesuar parçaları kişisel bir dışavurum aracı olarak gösterilmektedirler (Koca ve Kırkıncıoğlu,2016:250). Giysiler var olan iletilerin en görünür biçimi ve dışavurumu olduğundan öncelikli olarak kimliğin belirlenmesinde etkindirler. Kişiler, kendi yaşam biçimleri içerisinde, konumlandığı topluluğun gelenekleri doğrultusunda; hangi giysiyi nerede, ne zaman ve nasıl giyeceğini öğrenip, bunları uygulamaktadırlar. Koca ve Koç (2014:373), bu durumu “*yansıtılan kültürde giysilerin, sürekliliği sağlamaları ve tarihsel değerleri içlerinde barındırmaları açısından, toplumların ve dönemlerin sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel özelliklerini yansıttığı*” şeklinde tanımlamışlardır. Koç ve Koca (2015:71), başka bir çalışmada ise, “*bireyler, inanç, statü, politik görüş, zenginlik vb. kavramları mevcut kimliklerini ifade etme aracı olarak giysilerini toplumsal ve kişisel özellikleri hakkında mesaj veren bir ileti haline getirerek kullandıklarını*” belirtmişlerdir.

Bu bağlamda dönemin Osmanlı İmparatorluğu Devleti, günümüz Türkiye toprakları içerisinde yaşamış ve zorunlu göçe tabi tutulmuş olan azınlık gruplar, yaşadıkları ortak kültürden birçok payda alarak giyim-kuşam yapıları ile de mevcut ortak kültürün temsilcileri olmuşlardır. Bu bölümde Ortodoks Rum nüfusun kendi kimlik değerleri ve paylaşılan ortak kültürün etkisi ile biçimlendirdikleri giysiler müze envanter bilgileri ve kaynak kişilerden alınan bilgiler doğrultusunda ele alınmıştır.

3.1. “1972” Envanter Nolu “Giresun (Kerasounta)” Bölgesine Ait Giysi

Ortodoks Rum nüfusun yaşadığı ve mübadele öncesi dönemde mevcut azınlık grupların var olduğu diğer bölgelere kıyasla bölgenin daha özgün bir kültürel yapı içerisinde olduğu bilinmektedir. Pontus (Pontos) bölgesinde giyilmiş olan giysilerin ve aksesuarların oluşturduğu giyim-kuşam özellikleri de, ortaya çıkan bu durumu gözler önüne sermektedir. Dönemin Pontus (Pontos) bölgesinde Ortodoks Rum azınlık grupların yer aldığı fotoğraf veya kartpostallar incelediğinde hem kent merkezlerinde hem de kırsal kesimlerde yaşamakta olan kadınlarda, bölge ile özdeşleşmiş olan özgün bir giyim-kuşam tarzının varlığından söz etmek mümkün olmaktadır (Fotoğraf 1).

“Lena Kalpidou” (KK1), bölgenin kadın giyim-kuşam özelliklerini şu şekilde aktarmıştır; *“Dönemin Pontuslu kadınlarını kentli ve köylü olarak sınıflandırmak mümkün olacaktır. Kent merkezlerinde yaşamakta olan dönemin daha eğitilmiş ailelerine mensup kadınların giyim-kuşamlarında, döneme ait Fransız ve Rus modasının etki ve yansımaları ile karşılaşmaktadır. Batılı ve şık bir görünümü yansıtan dönemin kentli kadınlarında, bedeni ince gösteren korseler, dönemin modasına uygun şık elbiseler, kusursuz nitelikte topuzlar görülmektedir. Kırsal kesimlerde yaşayan kadınlar ise geleneksel Pontus (Pontos) giyimini yansıtmakta, bir o kadar da gösterişli olan giyim-kuşam tercihleri ile bölgede yaşayan diğer etnik gruplardan kolayca ayrılmaktadırlar”.*

“George K. Pissanis” tarafından müzeye bağışlanmış olan “Giresun (Kerasounta)” kentine ait kadın giysisinin, 18. yüzyılın sonlarında giyildiği ile karşılaşılmaktadır (Aenian Mazarakis vd., 2007:206). Bölgede yaşayan genç kızlar tarafından giyilen giysinin kumaş, dikim, süsleme ve giyim-kuşama ait diğer tercihler, giysiyi giyen kişinin soylu ya da ekonomik anlamda rahat bir konuma sahip olması ile ilişkilendirilmiştir.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde Pontus (Pontos) bölgesinde “Giresun (Keraousanta)” kentine ait genç kız giyim-kuşamını tanımlayan ve gömlek, üstlük, entari ve şalvardan oluşan ana giysi ve aksesuarlarından oluşan giysinin, Türklerin kullandığı katlı giyim geleneği ile biçimlendirildiği gözlemlenmiştir. Bölgeye özgü bir ayırt ediciliğe sahip olan bu giysiler ve aksesuarlar belirtilen dönemde kullanılan isimleri ile giyinme sırasına göre şu şekilde sınıflandırılmaktadırlar;

Kamis (Gömlek): Pontus (Pontos) bölgesindeki kadınlar tarafından “kavadi” adı verilen entarilerin altına, ten üzerine giyilmektedir. Diz hattına kadar uzunlukta, ön ve arka bedeni omuz dikliği olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır. Yaka çevresi ile kol uçlarına “kavadi”nin yaka açıklığından görünecek ve kol uçlarından sarkacak şekilde dantel geçirilmiştir. Yanlara bedeni genişletmek amacı ile dikdörtgen, kol altlarına hareket serbestliği sağlamak amacı ile üçgen (kuş) ekler yerleştirilmiştir. Bedene giyildiğinde rahat hareketi sağlayacak genişlikte bir forma sahip olan “kamis” kullanım yerine göre genellikle beyaz pamuk, keten ve ipek karışımlarından oluşan kumaşlardan dikilmektedir. Bu tanımlama Adrianopoulou’nun (2006:2) yapmış olduğu çalışmadaki tanımlamalar ile örtüşmektedir.

Salvar (Şalvar): Pontus (Pontos) bölgesinde yaşayan genç kızların “kavadi” adı verilen entarilerin altlarına ten üzerine giyilen alt beden giyimidir. İki dikdörtgen parçanın paça ve hareketi sağlamak amacı ile üçgen ağ parçasının bulunduğu bir yapı ile biçimlendirilmiştir. Kullanımı Orta Asya’ya kadar uzanan bol kesimli, ayak bileğine kadar uzunlukta, beli ve bilek kısmı büzülerek toplanan ve “kavadi”nin altına giyilen şalvar mavi ipek içerikli kumaştan yapılmıştır. Koca ve arkadaşlarının (2016:84), Tire’de kullanılan şalvarlar üzerine yapmış oldukları çalışmada, *“şalvarı Anadolu’nun çoğu bölgesinin halk giyim kuşamının önemli bir tamamlayıcısı olan alt beden giysilerinin genellikle şalvar olarak adlandırıldığını”* belirtmişlerdir. Türk giyim-kuşamının önemli bir parçası olan şalvar isim benzerliğinin yanı sıra form, biçim ve kullanım açısından da Anadolu’da kullanılan türleri ile eşleşmektedir.

1

2

Fotoğraf 1: “Giresun (Kerasounta)” Bölgesine Ait Kadın Giysisi.

Kaynak: Küçük Asya Araştırmalar Merkezi Arşivi, Atina. (Küçük Asya Araştırmalar Merkezi İzniyle).

Fotoğraf 2: 1972 Envanter Numaralı “Giresun (Kerasounta)” Bölgesine Ait Kadın Giysisi.

Kaynak: National Historical Museum Arşivi, Atina. (National Historical Museum İzniyle).

Kavadi (Entari): Don ve gömlek üzerine giyilen “kavadi”nin yakası, giyen kişinin göğsünün üst kısmını açıkta bırakacak ve içe giyilen “kamis”in yakasındaki süslemelerin görünürlüğü sağlayacak şekilde oyuntulu olarak kesilmiştir. Ön ortasından boydan boya açıktır. Yaka ucundan bel hattına kadar küçük düğmeler ile birleştirilmiştir. Ön kapaması sağ beden sol bedenin üzerine gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Bel hattından aşağıya doğru genişleyen bir forma sahip olan, “kavadi”nin eteğini genişletmek amacı ile yanlarına üçgen ekler (peş) yerleştirilmiştir. Söz konusu bu ekler üst kısımların bedene oturmasını ve etek uçlarının genişlemesini sağlamıştır. Sağ ve sol yanlarında etek ucuna kadar inen yırtmaçların bulunduğu “kavadi”nin ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır. Kol altına hareket serbestliğini sağlamak için üçgen parçalar (kuş) yerleştirilmiştir. Uzun kollu ve kol uçları yırtmaç ile biçimlendirilmiştir. Koç ve Koca’nın (2011:11), entariler üzerine yapmış olduğu çalışmasındaki entari biçimi ile benzer özellikler gösteren “kavadi”, Orta Asya’dan Anadolu’ya getirilen giyim biçiminin özelliklerini yansıtmaktadır.

“Kavadi”, ipek karışıma sahip harelî açık mavi zemin üzerine sarı ipek iplik ile renklendirilmiş bir kumaştan dikilmiştir. Mavi kumaşın üzerinde düz rapor ve kısa aralıklarla dalga formunda tekrar ederek, çeşitli dal, yaprak ve çiçeklerin stilize edilmesi ile kurgulanmış beyaz kabartma desenler bulunmaktadır. “Kavadi”nin boydan boya açık ön kısmı, yaka çevresi, etek ucu ve yırtmaç kenarlarına ince siyah bir şerit geçirilerek süslenmiştir. Koç ve Saatçioğlu’nun (2016), çalışmasında Pontus (Pontos) bölgesinde yaşayan “kavadi” giyen genç kızların, daha çok sarı, pembe, eflatun gibi canlı renkleri, evli ve yaş itibarı ile daha olgun kadınların ise daha çok koyu tonları tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Genç kızların giymiş oldukları “kavadi”lerin yaka çevresi, manşet ve ön ortası gibi dış hatları altın veya gümüş renklerdeki ipliklerle yapılan örgülerle kullanılması araştırma kapsamına alınan giysi ile örtüşmektedir.

Zipouni (Üstlük): “Zipouni” adı verilen uzun kollu, önü boydan boya açık, yaka çevresi, kol uçları, ön açıklığı ve etek uçlarında 7-10 cm. genişliğinde giysinin dış hatlarını tamamıyla çevreleyen süslemeleri olan estetik değeri yüksek bel hattına kadar uzunlukta biçimlendirilmiş kısa üstlüklerdir. Yapılan işlemler çeşitli motiflerin yer aldığı altın alaşımli ipliklerle yapılmaktadır.

Turkish Studies

“Kavadi” üzerine giyilerek önu açık şekilde kullanılmaktadır. Genellikle mor, bordo vb. koyu renk ipek kadife kumaştan yapılan “zipouni”nin önden bir kapaması olmamakla birlikte, açık olarak kullanılmakta ve “zipouni”lerin boyları göğüs altında sona ermektedir. Yaka kesimi etek ucundan başlayan ve yakaya doğru “V” kesimle biçimlendirilmiştir. Ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır.

Macha Bizoumi (2012:70), Yunanistan giysileri ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında “zipouni”leri “Osmanlı İmparatorluğu döneminde “terzides” adı verilen kişiler tarafından altın ve gümüş renkli ipliklerle yapılan işlemlerle süslenen, kadınların giydikleri “T” biçimli kesim formunda biçimlendirilmiş kısa üstlüklerdir” şeklinde tanımlamıştır. Pontus (Pontos) bölgesinde bu giysiler çoğunlukla genç kızlar tarafından kullanılmaktadır.

Trapoloz (Kuşak): “Trapoloz” Pontus (Pontos) bölgesinde yaşayan genç kızların ipek iplikle çizgili veya kareli desenler oluşturacak şekilde el tezgahlarında dokunmuş, bele sarılan kuşaklardır. Mor, kırmızı, sarı ve beyaz ve tonları kullanılarak renklendirilmiştir. “Trapoloz” kuşaklar iki adet dikdörtgen parçanın birleştirilmesi ile oluşturulmuş ve üçgen şeklinde katlanıp, püskülleri sarkacak şekilde bele sarılarak kullanılmıştır. 18. yüzyılda Pontus (Pontos) bölgesinin “Giresun (Kerasounta)” kesiminde kullanılmış olan bu kuşakların, renkleri ve kumaş cinslerine ait tercihleri yönünden genç bir kız tarafından kullanılan örneği oluşturduğu düşünülmektedir (KK1).

Fotoğraf 3: “Tepes” Adlı Baş Aksesuarı.

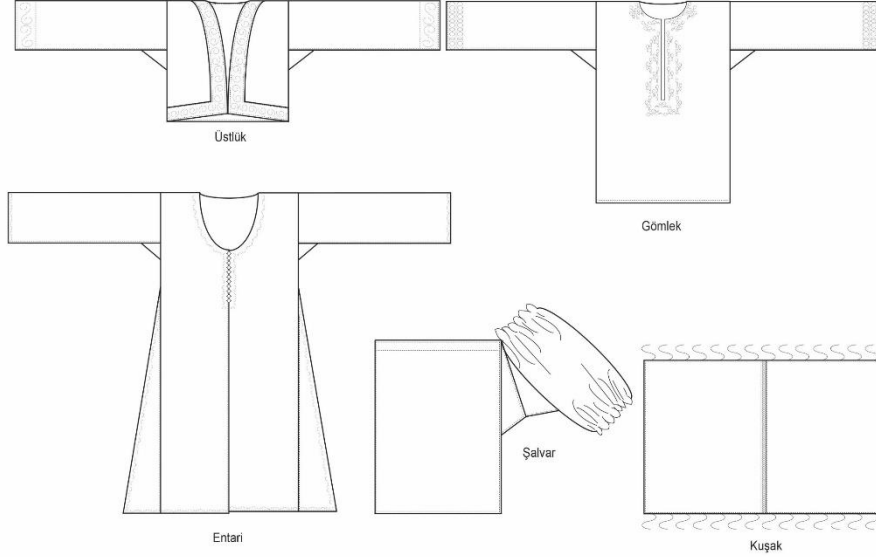
Kaynak: National Historical Museum Arşivi, Atina. (National Historical Museum İzniyle).

Tepes (Tepelik-Fes): Pontus (Pontos) bölgesindeki kadınların başlarına taktıkları başlıklar tür, biçim ve kullanım özelliği açısından çeşitli isimler ile adlandırılmaktadır. “Tepes” adı verilen baş aksesuarlarıdır. Pontus (Pontos) bölgesindeki kadınlar tarafından doğrudan toplanmış olan saçlara veya başörtülerinin üzerine takılan daire şeklinde, orta kısmı altın teller ve nakışlarla süslemiş olan başlıklardır. Giyilen başlığın tepesinde tel kırmalarla yapılmış büyük ve küçük çiçek motiflerinin bulunduğu görülmektedir (Fotoğraf 3). Bu başlıklar bir ip sayesinde çene altından sabitlenerek başın üzerine oturtulmaktadır.

Emvades (Terlik): Giysi ile uyumlu renkli kadife kumaşlardan üzeri altın renkli ipliklerle işlemler yapılarak süslenmiş ayak giyimi olarak ev içinde kullanılan terliklere verilen isimdir. “Emvades”, ahşap bir taban üzerinde çok yüksek olmayan topuklara sahiptir. İç mekanlarda yün çoraplarla kullanılmaktadır.

Postala (Ayakkabı): Dış mekanlarda deriden yapılan “postala” adı verilen ayakkabılar kullanılmaktadır (KK1).

Poğaskesti (Gerdanlık): Özellikle “Giresun (Kerasounta)” ve “Trabzon (Trapezunda)” kentlerinde Ortodoks Rum kadınlar tarafından takılan altın paralar ile donatılmış bir çeşit değerli gerdanlıktır. Bu takıların daha çok genç kızlar tarafından takıldığı ile karşılaşılmaktadır (KK1).

Çizim 1: “Giresun (Kerasounta)” Bölgesine Ait Kadın Giyim-Kuşamına Ait Teknik Çizimler.
Çizim: Koç, Fatma ve Saatçioğlu, Kenan.

3.2. “6575” Envanter Nolu “Nevşehir (Neapolis)” Bölgesine Ait Giysi

Tarihi veriler günümüzde Kapadokya (Cappadocia) olarak adlandırılan; “Aksaray (Archelais)”, “Kayseri (Caesarea)”, “Nevşehir (Neapolis)” ve “Niğde (Nigdi)” kentlerinin oluşturduğu bölgede “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde çok yoğun bir Ortodoks Rum nüfusun yaşadığını göstermektedir. Özgün bir kültürel yapının var olduğu bölgede ortaya çıkmış olan giyim-kuşam özellikleri, bölgenin belirtilen dönemde diğer Ortodoks Rum nüfusun yoğunlukla yaşamakta olduğu bölgelerden kolayca ayırt edildiğini ortaya koymaktadır. Döneme ait olan fotoğraflar ve kartpostallar incelendiğinde mevcut durumun birçok yönüyle ortaya çıktığı ile karşılaşılmaktadır.

“Dimitris Kaltsas” (KK2), bölgenin kadın giyim-kuşam özelliklerini şu şekilde aktarmıştır; “Dönemin Kapadokya (Cappadocia) bölgesinde yaşayan kadınların sahip oldukları giysiler ile diğer bölgelerde yaşamakta olan Ortodoks Rum kadınlardan kolayca ayrıldıklarını söylemek mümkün olacaktır. Her ne kadar dönemde kadınların kullanmış oldukları giysiler, Pontus (Pontos) bölgesinde giyilenler ile zaman zaman benzerlikler gösterse de, bu giysilerin farklı detayları içerdikleri ile karşılaşılmaktadır. Kapadokya (Cappadocia) bölgesinde dönemde yaşamakta olan kadınların genel olarak uzun kollu işlemeli entariler ve üstlükler giydikleri, bellerine yaşlarına göre önlük ve/veya kuşak sardıkları ve saçlarını açıkta bırakacak şekilde başörtüleri kullandıkları görülmektedir”.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde Kapadokya (Cappadocia) bölgesinde yer alan “Nevşehir (Neapolis)” kentine ait genç kız giyim-kuşamını tanımlayan ve gömlek, üstlük, entari ve şalvardan oluşan ana giysi ve aksesuarlarından oluşan giysinin Türklerin

kullandığı katlı giyim geleneği ile biçimlendirildiği gözlemlenmiştir. Bölgeye özgü bir ayırt ediciliğe sahip olan bu giysiler ve aksesuarlar belirtilen dönemde kullanılan isimleri ile giyinme sırasına göre şu şekilde sınıflandırılmaktadırlar;

Gömlek: Kapadokya (Cappadocia) bölgesindeki kadınların “kavadi” veya “thsoha” adı verilen entarilerin altına ten üzerine giyilmektedir. Diz hattına kadar uzunlukta, ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır. Yaka çevresi ile kol uçlarına “kavadi” veya “thsoha”nın yaka açıklığından görünecek ve kol uçlarından sarkacak şekilde dantel geçirilmiştir. Yanlara bedeni genişletmek amacı ile dikdörtgen, kol altlarına hareket serbestliğini sağlamak amacı ile üçgen (kuş) ekler yerleştirilmiştir. Bedene giyildiğinde rahat hareketi sağlayacak genişlikte bir forma sahip olan gömlek kullanım yerine göre genellikle beyaz pamuk, keten ve ipek karışımlarından oluşan kumaşlardan dikilmektedir. Bölgede giyilen gömleğin bölgesel bir adına rastlanılmamıştır.

Vraka (Şalvar): Pontus (Pontos) bölgesinde yaşayan genç kızların “kavadi” veya “thsoha” adı verilen entarilerin altlarına ten üzerine giyilen alt beden giyimidir. İki dikdörtgen parçanın paça ve hareketi sağlamak amacı ile üçgen ağ parçasının bulunduğu bir yapı ile biçimlendirilmiştir. Kullanımı Orta Asya’ya kadar uzanan bol kesimli, ayak bileğine kadar uzunlukta, beli ve bilek kısmı büzülerek toplanan ve “kavadi” veya “thsoha”ların altına giyilen şalvar mavi ipek içerikli kumaştan yapılmıştır.

4

5

Fotoğraf 4: “Nevşehir (Neapolis)” Bölgesine Ait Kadın Giysisi.

Kaynak: Küçük Asya Araştırmalar Merkezi Arşivi, Atina. (Küçük Asya Araştırmalar Merkezi İzniyle).

Fotoğraf 5: 6575 Envanter Numaralı “Nevşehir (Neapolis)” Bölgesine Ait Kadın Giysisi.

Kaynak: National Historical Museum Arşivi, Atina. (National Historical Museum İzniyle).

Kavadi veya Thsoha (Entari): Don ve gömlek üzerine giyilen “kavadi”nin veya “thsoha”nın yakası, giyen kişinin göğsünün üst kısmını açıkta bırakacak ve içe giyilen gömleğin yakasındaki süslemelerin görünürlüğü sağlayacak şekilde “V” şeklinde kesilmiştir. Ön ortasından boydan boya açıktır. Ön kapaması sağ beden sol bedenin üzerine gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Bel hattından aşağıya doğru genişleyen bir forma sahip olan, “kavadi”nin veya “thsoha”nın eteğini genişletmek amacı ile yanlarına üçgen ekler (peş) yerleştirilmiştir. Söz konusu bu ekler üst kısımların bedene oturmasını ve etek uçlarının genişlemesini sağlamıştır. Sağ ve sol yanlarında etek

Turkish Studies

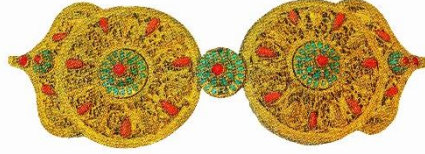
ucuna kadar inen yırtmaçların bulunduğu “kavadi”nin veya “thsoha”nın ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır. Kol altına hareket serbestliğini sağlamak için üçgen parçalar (kuş) yerleştirilmiştir. Giysinin kol uçlarında kıvrımlı kulaklar bulunmaktadır. Lacivert yün içerikli kumaş üzerine gümüş rengi nakışlar ile zenginleştirilen entarinin yaka dahil dış çevresinde yoğun nakışların görüldüğü, ön sağ ve sol yanın etek ucu ile kesiştiği kısımlarda diyagonal bir şekilde içeriye doğru girmiş nakışların var olduğu görülmektedir.

Bölgedeki giysilerin üzerinde çoğunlukla işlemlerin görülmesi, bölgede yaşamış olan Ortodoks Rumların işleme konusunda başarılı olduklarını ve giysilerini işlemler sayesinde ön plana çıkardıklarını göstermektedir. “Süreyya Aytas” (KK3), şu şekilde aktarmıştır; “*Mübadele sonrasında bölgede yaşamış olan Ortodoks Rumların evlerine yerleşmiş olan dedem ve büyükannem bu kişilerden kalma birçok işleme ulaşmışlar. Bu durum onların işleme konusunda başarılı olduğunu göstermektedir. Zaten bölgeye özgü Ortodoks Rum giysilerinde de işleme detaylarının çok olduğu görülmektedir*”.

Zipounakia (Üstlük): “Zipounika” adı verilen uzun kollu önu boydan boya açık, yaka çevresi, kol uçları, ön açıklığı ve etek uçlarında giysinin dış hatlarını tamamıyla çevreleyen süslemeleri olan estetik değeri yüksek bel hattına kadar uzunlukta biçimlendirilmiş kısa üstlüklerdir. Aynı zamanda kadınların dönemde iç çamaşırı olarak kullanmakta oldukları zıbına benzeyen bir çeşit giysi de “zipounakia” ismi ile bilinmektedir (KK2). Yapılan işlemler çeşitli motiflerin yer aldığı gümüş alaşımli ipliklerle yapılmaktadır. “Kavadi” veya “thsoha” üzerine giyilerek önu açık şekilde kullanılmaktadır. Yün içeriğe sahip bir kumaştan yapılmış olan yeleşin mavi tonlarında bir renge sahip olduğu görülmektedir. Önden bir kapaması olmamakla birlikte, açık olarak kullanılmakta ve “zipounika” boyları göğüs altında sona ermektedir. Yaka kesimi etek ucundan başlayan ve yakaya doğru “V” kesimle biçimlendirilmiştir. Ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır.

Önlük: Yaş olarak olgun olan kadınların içeriklere sahip önlükleri bellerine bağladıkları görülmektedir. Bölge giyim-kuşamının en önemli ayırt edici giysi parçası olan bu önlükler, zaman zaman genç kızlar tarafından tercih edilse de yaş olarak daha olgun olan Ortodoks Rum kadınlar tarafından daha sıklıkla kullanılmaktadır. 6575 Envanter Numaralı Nevşehir (Neapolis) kentine ait giyside herhangi bir önlük tespit edilemese de genel olarak Kapadokya (Cappadocia) Ortodoks Rum kadınlarının giyim kuşamlarında önlükler yer almaktadır (Fotoğraf 4).

Kuşak: Kapadokya (Cappadocia) bölgesinde yaşayan genç kızların ipek iplikle çizgili veya kareli desenler oluşturacak şekilde el tezgahlarında dokunmuş, bele sarılan kuşaklardır. Sarı ve beyaz tonları kullanılarak renklendirilmiştir. Kuşaklar iki adet dikdörtgen parçanın birleştirilmesi ile oluşturulmuş ve üçgen şeklinde katlanıp, püskülleri sarkacak şekilde bele sarılarak kullanılmıştır. Bölgesel bir isme sahip olup olmadığı tespit edilemeyen kuşakların genç kızlar tarafından takılmakta, yaş olarak daha olgun olan kişiler tarafından ise kullanılmamaktadır (KK2).

Fotoğraf 6: Mercan ve Mine Taşlara Sahip Altın Kemer Tokası.

Kaynak: National Historical Museum Arşivi, Atina. (National Historical Museum İzniyle).

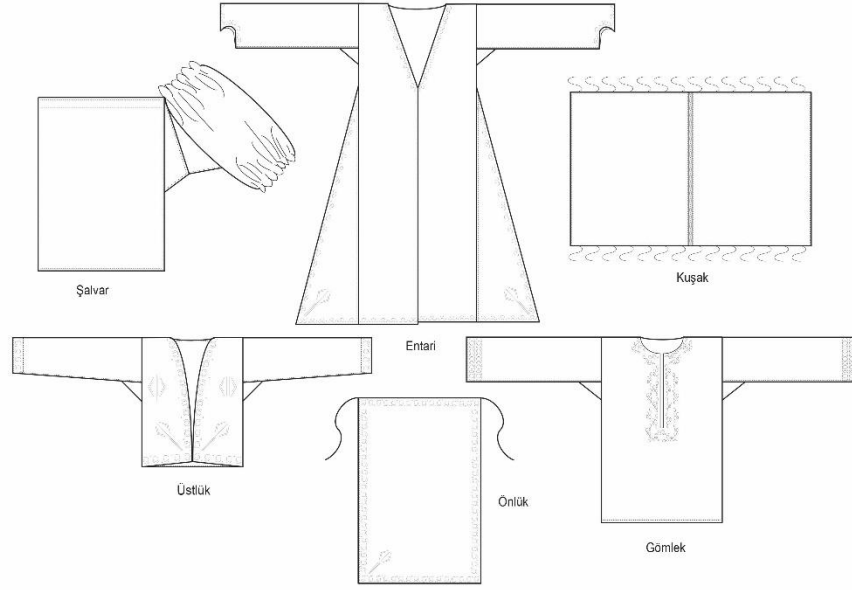
Kemer Tokası: Düğün, bayram vb. özel günlerde ise genç kızların bellerine mercan ve mine taşların yer aldığı altın alaşımli bir çeşit tokadır. Genç kızlar bu tokaları kordonlar ile bağlayarak bellerine takmaktadırlar (Fotoğraf 6).

Tepeliki veya **Fez (Tepelik-Fes):** “Nevşehir (Neapolis)” kentinden göç eden göçmen kişiye ait giysi incelendiğinde, giysiyi giyen kişinin baş kısmında bölgede “yasma”, “yemeni”, “kalemkeri” veya “fakioli” adları ile tanımlanan bir başörtüsü görülmektedir (KK2). Giyen kişinin saçlarının belirli bir kısmını açıkta bırakacak şekilde arka kısımda toplanıp, bağlanan bu başörtüsünün üst kısmında bir başlık görülmektedir. Bölgede “tepeliki” veya “fez” olarak adlandırılan bu başlığın Pontus (Pontos) bölgesinin giyim-kuşamında kullanılan başlık gibi daire bir yapıda olduğu ile karşılaşılmaktadır. Etrafını saran kırmızı renk bir kumaş ile çevrelenmiş olan başlık, başörtüsü ile başın arka kısmında bağlanıp, sabitlenmektedir. Büyük altın paraların sarkıtıldığı başlık Kapadokya (Cappadocia) bölgesinin giyim-kuşamına ait en önemli ayırt edici göstergelerden birisi olarak kabul edilmektedir.

Emvades (Terlik): Giysi ile uyumlu renkli kadife kumaşlardan üzeri gümüş renkli ipliklerle işlemeler yapılarak süslenmiş ayak giyimi olarak ev içinde çoraplarla kullanılan terliklere verilen isimdir.

Kountoures (Ayakkabı): Dış mekanlarda deriden yapılan “kountoures” adı verilen ayakkabılar kullanılmaktadır (KK2).

Gerdanlılık: Kapadokya (Cappadocia) bölgesindeki Ortodoks Rum kadınlar tarafından takılan altın paralar ile donatılmış bir çeşit değerli gerdanlıktır. Bu takıların daha çok genç kızlar tarafından takıldığı ile karşılaşılmaktadır (KK1). Gerdanlılığın bölgesel bir adına rastlanılmamıştır.

Çizim 2: “Nevşehir (Neapolis)” Bölgesine Ait Kadın Giyim-Kuşamına Ait Teknik Çizimler.
Çizim: Koç, Fatma ve Saatçioğlu, Kenan.

3.3. “7922” Envanter Nolu “Kavaklı (Kavakli)” Bölgesine Ait Giysi

Trakya (Traki) bölgesinde bulunan “Edirne (Adrianoupoli)”, “Kırklareli (Saranta Eklesies)” ve “Tekirdağ (Raidestos)” kentlerinin Ortodoks Rum azınlık gruplar açısından önemli yerleşim yerleri olduğu ile karşılaşılmaktadır. Trakya (Traki) bölgesinde yaşayan Ortodoks Rum kişilerin kültürlerine ilişkin değerlerin bölgenin konumu ve iklimsel etkiler nedeniyle Anadolu (Mikra Asiatiki) bölgesinde yaşayan Ortodoks Rum gruplara nazaran farklılıklar gösterdiği ve kendi içerisinde özgün bir yapıya büründüğü görülmektedir. Mevcut durum bu azınlık grupların giyim-kuşam özelliklerini yansıtan giysi ve aksesuar parçalarında bu durumun ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde “Kırklareli (Saranta Eklesies)” kentine bağlı bir belde olan “Kavaklı (Kavakli)” bölümünde “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde giyilmiş olan Ortodoks Rum kadın giyim-kuşamı incelendiğinde, giyim-kuşama ait parçaların büyük oranda yün ve pamuk içeriğe sahip kumaşlardan yapıldığı ile karşılaşılmaktadır. Belirtilen dönemde Trakya (Traki) bölgesinde yer alan “Kırklareli-Kavaklı (Saranta Eklesies-Kavakli)” kentine ait kadın giyim-kuşamını oluşturan giysi ve aksesuarlar ele alındığında; kadınların entari, gömlek ve elbiseden oluşan ana giysi parçalarını kullandıkları görülmektedir. Bölgedeki kadınların bu ana giysi parçalarının yanında tamamlayıcı giysi aksesuarları olarak bellerine taktıkları kuşakları ve önlükleri ile birlikte başlarına bağladıkları saçlarını açıkta bırakacak başörtüleri kullanmaktadırlar. Bölgeye özgü bir ayırt ediciliğe sahip olan bu giysiler ve aksesuarlar belirtilen dönemde kullanılan isimleri ile giyinme sırasına göre şu şekilde sınıflandırılmaktadırlar;

Entari: Trakya’nın (Traki) doğusunda bulunan köylerde ten üzerine giyilen entaridir. Diz altı hattına kadar uzunlukta, ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır. Yanlara bedeni genişletmek amacı ile dikdörtgen, kol altlarına hareket serbestisini sağlamak amacı ile üçgen (kuş) ekler yerleştirilmiştir. Bedene giyildiğinde rahat hareketi sağlayacak genişlikte bir forma sahip olan gömlek kullanım yerine göre genellikle pamuk karışımından oluşan kumaşlardan dikilmiştir. Etek ucunda bulunan

yaklaşık 30 cm uzunluğunda olan beyaz parça üzerine farklı renklerin kullanıldığı simetrik ipek nakışların yapıldığı görülmektedir.

Parta (Gömlek): Kavaklı (Kavaklı) bölgesindeki kadınların entarilerin üzerine giydikleri kısa gömleklere. Bel hattına kadar uzunlukta, ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır. İnce bir yaka detayına sahip olan modelin yakasının bir düğüme ve ilik ile açılıp kapatıldığı görülmektedir. Uzun olan kollar, kol ucuna doğru genişleyen bir forma sahiptir. Yakanın kapandığı yerden aşağıya doğru yaklaşık 15-20 cm gibi mesafede bir yarık yer almaktadır. Açık mavi renkte pamuk içeriğe sahip dokuma kumaş ile yapılan tunik, giyen kişinin diz altında sona ermektedir. Giysiye ait süsleme detayları değerlendirildiğinde, giysinin yaka kısmının pamuk içeriğe sahip kırmızı renkli bir kumaşla yapıldığı, yaka üzerinde altın renginde diyagonal dikişler ile süslendiği görülmektedir. Bununla birlikte giysinin yaka ve kol ucu kısımlarında altın rengi ve kırmızı zincir dikişlere rastlanılmaktadır.

7

8

Fotoğraf 7: “Kırklareli (Saranta Eklesies)” Bölgesine Ait Kadın Giysisi.

Kaynak: Küçük Asya Araştırmalar Merkezi Arşivi, Atina. (Küçük Asya Araştırmalar Merkezi İzniyle).

Fotoğraf 8: 7922 Envanter Numaralı “Kavaklı (Kavaklı)” Bölgesine Ait Kadın Giysisi.

Kaynak: National Historical Museum Arşivi, Atina. (National Historical Museum İzniyle).

Tsoukna (Elbise): Bölgede giyilen kolsuz ve uzun elbiselere “tsoukna” adı verilmektedir. Siyah renk dokuma kumaştan yapılan giysinin yaka kısmında yaklaşık 10 cm uzunluğunda simetrik bir yarık bulunmaktadır. Yakada yer alan bu yarığın etrafı ile göğüs altına kadar olan mesafede simetrik bir şekilde siyah, sarı, yeşil ve beyaz renklerden oluşan kilim desenlerini andıran büyük bir nakış yer almaktadır. Yaka kısmından herhangi bir kapama yapılmadan giyilip çıkarılan giysinin etek ucunu ise yaklaşık 30-40 cm uzunluğunda yoğun bir nakış düzeni çevrelemektedir.

Kuşak: Bölgeye ait giysilerde göğüs altından başlayarak bel çevresinin sarıldığı bir kuşak gözükmektedir. Evlerde bulunan dokuma tezgahlarında yün ipliklerle dokunan bu kuşaklar çizgilidirler. Kuşaklar iki adet dikdörtgen parçanın birleştirilmesi ile oluşturulmuş ve üçgen şeklinde katlanıp, kare görünümde katlanıp kullanılmıştır. Kırmızı, bordo, sarı ve lacivert gibi renklerin tonlarından oluşan bu kuşaklar, “pitsirka” adı verilen önlüklerin altında giyen kişilerin bellerine sarılmaktadırlar.

Pitsirka (Önlük): Trakya (Traki) bölgesinde evlerde bulunan el dokuma tezgahlarında dokunan önlüklere “pitsirka” adı verilmektedir. Yün içeriğe sahip ipliklerle dokunan önlükler,

Turkish Studies

dikdörtgen yapıda olmakta ve yün içerikli kuşaklarla bel kısmına sarılarak etek uçlarına doğru sarkıtılmaktadırlar. Bordo ve lacivert ipliklerle dokunmuş olan bu önlüğün üzerinde yine kilim motiflerine benzer bir motiflerin yer aldığı, uçlarında ise aynı renklerde püsküllerin bulunduğu ile karşılaşılmaktadır. “Pitsirka” adı verilen bu önlüklerin dönemde özellikle hem Türkiye hem de Yunanistan Trakya (Traki) bölümlerindeki köylerde giyildiği ile karşılaşılmaktadır. Birbirleriyle benzerlik taşıyan önlüklerin Trakya (Traki) bölgesine ait diğer kentlerde, bölümden bölüme farklı isimlerle adlandırılmaktadırlar (Hatzimichali, 1984:338-341).

Fotoğraf 9: İnci Taşlı Gümüş Kemer Tokası.

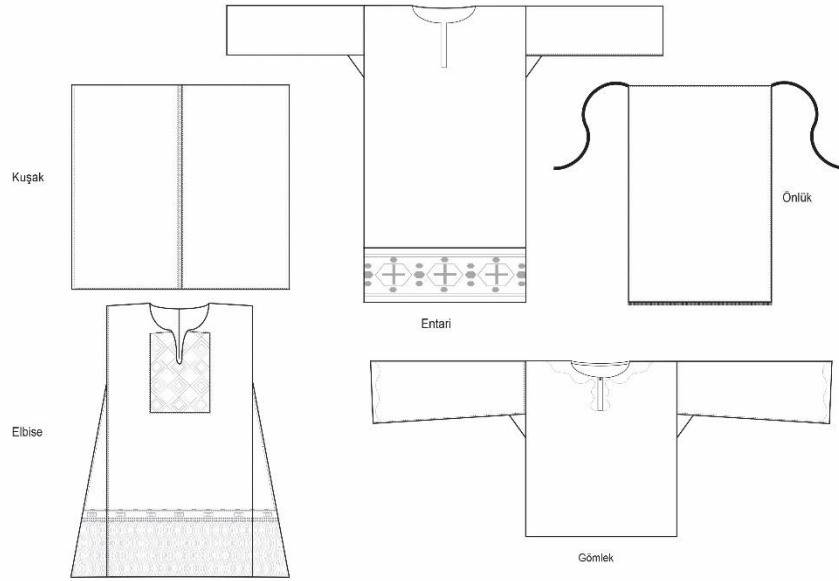
Kaynak: National Historical Museum Arşivi, Atina. (National Historical Museum İzniyle).

Kemer Tokası: Genç kızların bölgede gerçekleşen özel günlerde bellerine minelenmiş incilerin yer aldığı gümüş kemer tokalarını taktığı görülmektedir (Aenian Mazarakis vd., 2007:200). Üç parçadan oluşan tokenın sağ ve sol parçalarını yaprak formuna benzer kıvrımlı bir form oluştururken, orta kısmında imparatorluk simgesini oluşturan motifler yer almaktadır. Tokenın orta kısmında bir Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu simgesi olan çift başlı kartal kabartması bulunurken, diğer kısımlarda ise yaprak formunu andıran mineli inciler ve çeşitli dal, yaprak ve çiçeklerin stilize edilmesi ile kurgulanmış kabartmalar yer almaktadır (Fotoğraf 9).

Başörtüsü: Kadınların örgü ile topladıkları saçlarının üzerlerine çeşitli çiçek desenlerinin basıldığı uçları püsküllü başörtüleri örtükleri görülmektedir. Geniş kare ebatlarda olan bu başörtülerinin tüm kenarlarını yaklaşık 3-5 cm arasında değişen çiçek ve yaprak motiflerinin süslediği ile karşılaşılmaktadır. Trakya (Traki) bölgesine ait birbirinden farklı bölümlerde mevcut renkli ve desenli başörtüleri birbirinden farklı isimlerle adlandırılmaktadırlar. “Magouklika” ve “disthimeli” genel olarak Trakya (Traki) bölgesindeki başörtülere verilen adlardan bazılarıdır (Hatzimichali, 1984:345).

Bapka (Taki): Kavaklı (Kavakli) bölgesinde yaşamış olan genç kızların saçlarına tutturarak başlarının ön kısımlarına taktıkları altın paralardan oluşan bir takıdır. “Bapka”nın yanı sıra genç kızların tel ve renkli boncuklardan çeşitli motiflerde yapılmış sallantılı küpeler taktıkları görülmektedir. Boncuklardan yapılmış benzer takılara Yunanistan’ın diğer kesimlerinin gelenekli giyim-kuşamlarında rastlamak da mümkündür (Hatzimichali, 1984:298).

Kountoures (Ayakkabı): İsim olarak Türk giyim-kuşamının bir parçası olan kundura ile isim benzerliği taşıdığı görülmektedir. Siyah deriden yapılmış olan ayakkabıların bölgenin sahip olduğu iklimsel özelliklerden dolayı yün içeriğe sahip uzun içlik benzeri kalın çoraplarla giyilmektedir (KK2).

Çizim 3: “Kavaklı (Kavaklı)” Bölgesine Ait Kadın Giyim-Kuşamına Ait Teknik Çizimler.
Çizim: Koç, Fatma ve Saatçioğlu, Kenan.

4. Sonuç

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile dönemin Osmanlı İmparatorluğu’nda yer alan “Giresun (Kerasounta)”, “Nevşehir (Neapolis)” ve “Kırklareli-Kavaklı (Saranta Eklesies-Kavaklı)” bölgelerinden Yunanistan’a göçen Ortodoks Rum kadın göçmen grupların göç eylemine dayalı giyim-kuşam özellikleri ile birlikte giysilerine ait biçimsel özelliklerin belirlenmesi amaçlandığı bu çalışmada, Atina’da bulunan “National Historical Museum” arşivinde bulunan kadın göçmen giysileri incelenmiştir. Gerekli resmi izinlerin alınmasıyla, müzeye ait olan fotoğraflar üzerinden ve kaynak kişilerle yapılan görüşmelerden edinilen bilgiler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

“Giresun (Kerasounta)” Bölgesine Ait Giysi:

“National Historical Museum” giysi arşivinde 1972 En. Nolu “Giresun (Kerasounta)” bölgesine ait kadın giysisi 18. yüzyılın sonlarına doğru giyilmiştir. Bölgeye ait giysi ve aksesuar parçalarını giyinme sırasına göre; gömlek (kamis), şalvar (salvar), entari (kavadi), üstlük (zipouni), kuşak (trapoloz), tepelik (tepes), terlik (emvades), ayakkabı (postala) ve gerdanlık (poğakesti) oluşturmuştur. Bununla birlikte giysi ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Entari, gömlek, şalvar ve üstlük gibi ana giyim-kuşam unsurlarının yanı sıra kuşak, başlık ve gerdanlık gibi tamamlayıcı giyim-kuşam unsurlarının yer aldığı çok parçalı giyim-kuşam unsurları tercih edilmiştir.
- Üst bedende, “T” şeklinde kesilmiş ve kol altlarında üçgen parçaların (kuş) olduğu entari, gömlek ve üstlüklerin üst üste giyildiği bir giyim şekli görülmektedir.

Turkish Studies

- Üst bedene ait olan entari ve üstlerin dış hatlarını oluşturan bölgelere altın rengi nakışlar, giyilen uzun gömleklerin yaka çevresi ve kol ucu bölgelerine ise dantel işlemler yapılmıştır.
- Alt bedende, üçgen ağ parçasına sahip şalvarlar giyilmiştir.
- Bölgeye ait giysi ve aksesuarlarda büyük oranda ipek içeriğe sahip kumaşlar tercih edilmiştir.

“Nevşehir (Neapolis)” Bölgesine Ait Giysi:

National Historical Museum” giysi arşivinde 6575 En. Nolu “Nevşehir (Neapolis)” bölgesine ait kadın giysisinin 19. yüzyılda giyilmiştir. Bölgeye ait giysi ve aksesuar parçalarını giyinme sırasına göre; gömlek (kamis), şalvar (vraka), entari (kavadi/thsoha), üstlük (zipounakia), önlük, kuşak, kemer tokası, tepelik (tepeliki/fez), terlik (emvades), ayakkabı (kountoures) ve gerdanlık oluşturmuştur. Bununla birlikte giysi ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Entari, gömlek, şalvar ve üstlük gibi ana giyim-kuşam unsurlarının yanı sıra kuşak, önlük, başlık ve gerdanlık gibi tamamlayıcı giyim-kuşam unsurlarının yer aldığı çok parçalı giyim-kuşam unsurları tercih edilmiştir.
- Üst bedende, “T” şeklinde kesilmiş ve kol altlarında kol altlarında üçgen parçaların (kuş) olduğu entari, gömlek ve üstlüklerin üst üste giyildiği bir giyim şekli görülmektedir.
- Üst bedene ait olan entari ve üstlüklerin dış hatlarını oluşturan bölgelere gümüş rengi nakışlar, giyilen uzun gömleklerin yaka çevresi ve kol ucu bölgelerine ise dantel işlemler yapılmıştır.
- Alt bedende, üçgen ağ parçasına sahip şalvarlar giyilmiştir.
- Bölgeye ait giysi ve aksesuarlarda büyük oranda yün ve pamuklu içeriğe sahip kumaşlar tercih edilmiştir.

“Kavaklı (Kavakli)” Bölgesine Ait Giysi:

“National Historical Museum” giysi arşivinde 7922” En. Nolu “Kavaklı (Kavakli)” bölgesine ait kadın giysi 19. yüzyılda giyilmiştir. Bölgeye ait giysi ve aksesuar parçalarını giyinme sırasına göre; entari, gömlek (parta), elbise (tsoukna), kuşak, önlük (pitsirka), kemer tokası, başörtüsü, çorap, ayakkabı (kountoures), takı (bapka) oluşturmuştur. Bununla birlikte giysi ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Elbise, gömlek ve entari gibi ana giyim-kuşam unsurlarının yanı sıra kuşak, önlük ve başörtüsü gibi tamamlayıcı giyim-kuşam unsurlarının yer aldığı çok parçalı giyim-kuşam unsurları tercih edilmiştir.
- Üst bedende, “T” şeklinde kesilmiş ve kol altlarında üçgen parçaların (kuş) olduğu entari ve gömlekler görülmektedir. Üst üste giyilen bu giysilerin üzerinde kolsuz bir elbise yer almaktadır.
- Üst bedene ait olan gömlek ve elbisenin yaka çevresi ve etek ucu bölgelerine ise çok renkli nakışların yapıldığı ile karşılaşılmaktadır.
- Alt bedende, şalvar gibi herhangi bir giysi parçası kullanılmamakla birlikte içlik benzerinde kalın çoraplar giyilmektedir.

Turkish Studies

- Bölgeye ait giysi ve aksesuarlarda büyük oranda yün içeriğe sahip kumaşlar tercih edilmiştir.

Belirtilen dönemde yoğun bir Ortodoks Rum nüfusun var olduğu birbirinden farklı bölgelerde yaşamış olan bireyler, azınlık konumunda oldukları topluluk içerisinde, aslında aynı oldukları etnik gruplarından bile ayrılarak kendi kültürlerini yaratmışlardır. Bu farklılıkları bir kültür ürünü olan giyim-kuşam olgusu üzerinde de görmek mümkündür. Çalışma içerisinde ele alınan dönemde “Giresun (Kerasounta)”, “Nevşehir (Neapolis)” ve “Kırklareli-Kavaklı (Saranta Eklesies-Kavakli)” bölgelerinde giyilmiş olan giysilerin ve aksesuarların form, biçim, kumaş, dikim, süsleme gibi özellikler içeriğinde benzerlikler taşısa da genel olarak birbirlerinin aynısı olmadıkları ile karşılaşmıştır. Bu durum her bölgenin sahip olduğu giyim-kuşam özelliklerinin kültüre ait değerler ile birlikte, göç, ekonomi ve iklime ait etkenler doğrultusunda kendi içerisinde şekillenip geliştiğinin bir göstergesidir.

Ortodoks Rumların “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde birlikte yaşamakta oldukları Türk, Ermeni, Yahudi vd. etnik kökenli gruplar ile bir etkileşim süreci içerisinde oldukları ve göç kavramının, bu gruplara ait giyim-kuşam unsurlarını kaynaştırıp zenginleştirdiği görülmektedir. Özellikle, Ortodoks Rum göçmenlerin Osmanlı İmparatorluğu döneminde giymiş oldukları giyim-kuşam öğelerine ait isimleri, azınlık konumda oldukları topluluk içerisinde kendi dilleri olan Rumca olarak yorumlamışlardır. Fakat incelenen bölgelerde görülen bazı giysi ve aksesuar parçalarına ait isimlerin Türkçe kökenli isimler aldığı görülmektedir. Bununla birlikte belirtilen dönemde Ortodoks Rum kadınlar tarafından belirtilen dönemde giyilmiş olan giysiler ve aksesuarlar form, biçim, kumaş, dikim, süsleme gibi özellikler doğrultusunda Türk giyim-kuşamı ile benzerlikler taşımaktadır. Ortaya çıkan bu durum iki ulus kültürel anlamda birbirlerini etkilediğinin en büyük göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adrianopoulou, Panayota. “Pontus Halk Giysileri” (çev. Georgios Velentzos). Yyy: Küçük Asya Yunan Ansiklopedisi, 2006: 1-8.
- Aenian Mazarakis, John; Minotos Lada, Maria and Gangadis, Diana. Greek Costumes, Athens: Historical and Ethnological Society of Greece, 2007.
- Alver, Köksal. “Kent İmgesi”. (der. Köksal Alver). *Kent Sosyolojisi*. Ankara: Hece Yayınları, 2012: 9-31.
- Çetin, Nurten. “1914 Osmanlı-Yunan Nüfus Mübadelesi Girişimi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24, 2010: 149-172.
- Garnett, Lucy Marry Jane. Türkiye'nin Kadınları ve Folklorik Özellikleri. (çev. Nurettin Elhüseyni). İstanbul: Oğlak Yayıncılık, 2009.
- Goularas Bayındır, Gökçe. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Günümüzde Mübadil Kimlik ve Kültürlerinin Yaşatılması”, Alternatif Politika, 4(2), 2012: 129-146.
- Hatzimichali, Angeliki. The Greek Folk Costume Volume Two Costumes with the Kavadi, Athens: Melissa Publishing House, 1984.
- Heinze, Andrew. Adapting to Abundance Jewish Immigrants, Mass Consumption, and the Search For American Identity. New York: Columbia University Press, 1990.
- Kaplanoğlu, Raif. Bursa'da Mübadele, Bursa: Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları, 1999.

- Karpat, Kemal Haşim. Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler, İstanbul: Timaş Yayınları, 2010.
- Koca, Emine, Koç, Fatma ve Kırkıncıoğlu Zeynep. (2016, 12-13 Mart). “Tire Yöresel Kadın Şalvarlarının Biçimsel Özelliklerinin İncelenmesi Tire Yöresel Cepkenlerinin Biçimsel Özelliklerinin İncelenmesi”. *Tire Araştırmaları Sempozyumu*, İzmir.
- Koca, Emine ve Kırkıncıoğlu Zeynep. “Denizli İli Giyim-Kuşamının Göstergebilimsel Açından Çözümlemesi”, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11(8), Spring 2016: p.247-270, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9569>, ANKARA-TURKEY.
- Koca, Emine ve Koç, Fatma. “Kıyafetnameler ve Ralamb’ın Kıyafet Albümündeki 17. Yüzyıl Osmanlı Toplum Giysi Özelliklerinin İncelenmesi”, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9(11), Fall 2014: p.371-394, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7557>, ANKARA-TURKEY.
- Koca, Emine ve Koç, Fatma. “Geleneksellikten Modernliğe Geçiş Sürecinde Giyim Anlayışının Değişimi”. (der. Hatice Feriha Akpınarlı, Hülya Serpil Ortaç, Nail Tan ve Hayrettin İvgin). *Prof. Dr. Taciser Onuk’a Armağan*. Ankara: Kültür Ajans Yayınları, 2007: 242-252.
- Koç, Fatma ve Koca, Emine. “Halk Giyim Kuşamının Yok Olmasına İlişkin Nedenler ve Koruma Altına Alınması Gerekliliğinin 5N1K Yöntemi İle Analizi”, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11(2), Winter 2016: p.755-778, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9274>, ANKARA-TURKEY.
- Koç, Fatma ve Koca, Emine. “Kütahya’nın Entarili Geleneksel Kadın Giysilerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi”, *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 106, 2015: 70-87.
- Koç, Fatma and Koca, Emine. “The Clothing Culture of the Turks, and the Entari (Part 1: History)”, *Folk Life: Journal of Ethnological Studies*, 49(1), 10-29, 2011.
- Koç, Fatma ve Saatçioğlu, Kenan. (2016, 19-21 Ekim). “Türkiye’den Yunanistan’a Göç Eden Ortodoks Rum Mübadillerin Giyim-Kuşam Özellikleri”. *II. Uluslararası Sanat ve Tasarım Kongresi*, İzmir.
- Macha Bizoumi, Nadia. “Amalia Dress: The Invention of a New Costume Tradition in the Service of Greek National Identity”, *Catwalk: The Journal of Fashion, Beauty and Style*, 1(1), 65-90, 2012.
- Ökten, Şevket. “Zorunlu Göç Zor(un)lu Kabul: Ceylanpınar Afgan Göçmenleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(28), 2012: 171-186.
- Tacoğlu Poyraz, Tuğça, Arıkan, Gülay ve Sağır, Adem. “Boşnak Göçmenlerde Göç ve Kültürel Kimlik İlişkisi: Fevziye Köyü Örneği”, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(1) 2012: 1941-1965.
- Yalçın, Cemal. *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2004.

GÖRSEL KAYNAKLAR

- Fotoğraf 1: Küçük Asya Araştırmalar Merkezi Arşivi, Atina.
 Fotoğraf 2: National Historical Museum Arşivi, Atina.
 Fotoğraf 3: National Historical Museum Arşivi, Atina.
 Fotoğraf 4: Küçük Asya Araştırmalar Merkezi Arşivi, Atina.
 Fotoğraf 5: National Historical Museum Arşivi, Atina.
 Fotoğraf 6: National Historical Museum Arşivi, Atina.
 Fotoğraf 7: Küçük Asya Araştırmalar Merkezi Arşivi, Atina.
 Fotoğraf 8: National Historical Museum Arşivi, Atina.
 Fotoğraf 9: National Historical Museum Arşivi, Atina.

GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİLER

- (KK3) Aytas, Süreyya. Yunanistan'ın "Kastoria (Kesriye)" kentinden "Nevşehir'in (Neapolis)" "Ürgüp (Prokopi)" bölümüne göç etmiş olan Öğretmen ve Hotel İşletmecisi "Süreyya Aytas" ile Jerveni Cave Hotel'de yapılan görüşme, Nevşehir: 27 Ağustos 2016.
- (KK1) Kalpidou, Lena. Atina'da bulunan bir göçmen semti olan "Nea Symrni'de (Yeni İzmir)" bulunan "Pontus (Pontos) Araştırmaları Komisyonu Müzesi Küratörü" Pontus (Pontos) Araştırmaları Komisyonu Müzesi Küratörü ve Sanat Tarihçisi "Lena Kalpidou" ile Pontus (Pontos) Araştırmaları Komisyonu'nda yapılan görüşme, Atina: 13 Ekim 2015.
- (KK2) Kaltsas, Dimitris. Atina'da bir göçmen semti olan "Nea Filadelfeia'da (Yeni Alaşehir)" konumlanmış "Filio Chaidemenou Müzesi"nde çalışmakta olan müze sorumlusu "Dimitris Kaltsas" ile Filio Chaidemenou Müzesi'nde yapılan görüşme, Atina: 13 Ekim 2015.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Koç, F. & Saatçioğlu, K. (2017). "1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi"nde Türkiye'den Yunanistan'a Göç Eden Ortodoks Rum Kadınlara Ait Gelenekli Giysiler / Traditional Clothings of Greek Orthodox Women Immigrants Who Immigrated from Turkey to Greece at the "1923 Greek-Turkish Population Exchange", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/3, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11578>, p. 647-668.